

A L T E R N A T Í V K Ö R L E V É L
a Hamburgi Magyarok Egyesülete tagjaihoz

Rövidítések: **AK** = Alternatív Körlevél
E = Egyesület, **V** = Vezetőség

I. PRO DOMO

Megkésve bár, “de törve nem”: íme az **AK** legújabb száma. Megkezdte az elmúlt év rendezvényeire való visszatekintést. S mindjárt igazat is ad a 2002. júliusi hivatalos Körlevélnek: “egyfelől a program sem volt valami dús, másfelől az érdeklődés is a szokott mérték alá csökkent”. No, de tudjuk, hogy “nem sokaság, hanem lélek...”. Így tekintve a dolgokat, örvendetes megállapítanunk, hogy mégis volt 2002-ben néhány rendezvény, melyek gondolati továbbregzése tartósabb benyomások létrejöttére enged következtetni. És ez jó, mert azt mutatja, hogy vannak témák és/vagy szereplések, melyek bennünk tovább dolgoznak, s ilymódon, ha nem jövőnk is össze olyan gyakran, gondolatban vissza-visszatérünk az **E**-be. Ezek ezért megérdemlik, hogy a szokásosnál nagyobb terjedelemben legyen szó róluk. Külön kiemelendők az **E** belső problémáival foglalkozó beszélgetések, mert tanulságaik a jövőre nézve is érvényesek. Folytatjuk (és befejezzük) a vezetés mibenlétéről szóló eszmefuttatást (ilyen elméleti jellegű kérdéseken nem árt néha elgondolkodni). Minthogy azt gyanítom, hogy az első rész egyeseknél már elkallódott, újraközlöm azt is a másoddal együtt.

Továbbá: ismételten kérem a tagtársak segítségét: nem tudtam a Pilinszky-esten részt venni, tehát írni sem tudok róla. Ha valaki pár sorban összefoglalná ott szerzett benyomásait, az a következő számban még közölhető volna. Ugyanez áll a Borbándi-könyvismertetésre is; ennek második részéről hiányoztam, minthogy már elfelejtettem, miről is volt szó az elsőben. Végül egy javaslat: gyakorlati okokból, de pusztán az információ teljessége kedvéért is a programban jelezni kellene, ha egy rendezvény nem magyarul (hanem németül) fog lezajlani. E tény ismerete esetén ugyanis ki-ki értesítheti a téma iránt érdeklődő német ismerőseit.

II. VISSZATEKINTÉS 2002-re (első rész)

Meglepetésszerűen - egy évvel a választások után - évi beszámolóval gazdagított **évnegyedi taggyűlés** zajlott le az **E**-ben március végén. A beszámoló - meglepetésszerűen - hosszabb és gazdagabb volt, mint az egy évvel korábbi (négy évre visszatekintő). Meglepetésszerűen sokan szoltak hozzá a szőnyegre került kérdésekhez, és meglepetésszerűen senkinek sem ment a vonata fél tízkor, mindenki nyugodtan maradt utána is beszélgetni. De a legnagyobb meglepetés a meglepetés elmaradása volt: alulírott 2001. 2. sz. **AK**-e ösztűz alá vételének elhalasztása május hó közepére (l. alább). További meglepetés volt a szóba került témák jellege, tkp. az **E** létének alapkérdései: létszám, anyagi helyzet, a tagság és a **V** viszonya. Ritkán beszélgetünk ezekről a kérdésekről, holott, mint kiderült, nemcsak az utóbbiról vannak nézetkülönbségek. De ezek miatt a **V**-nek nem kell megharagudnia, sőt amiatt sem, ha egy tag nemcsak rákérdez valamilyen intézkedés hátterére, de még egyet nem értését is kifejezi vele kapcsolatban (pl. pénzfelhasználás). Sajnos a tagság ilyen jellegű jogának gyakorlása inkább a kellemetlen meglepetés erejével hat a **V**-re. Egész konkrétan a fellépő előadó(művésze)k tiszteletdíjáról volt szó. Ez némely esetben alulírott véleménye szerint is kissé túlméretezett („de most az egyszer nem én váltottam ki a szócátát!”). Úgy vélem, aki neves művészeket akar hallani, az járhat hangversenyekre, aki sokféle zenét akar megismerni, az gyűjthet lemezeket, mert az **E** rendezvényeinek nem lehet feladata ilyen igények kielégítése. De alkalmi látogatók

impresszionálása sem. Összejöveteleinken és ünnepélyeinken a tartalom a fontos, nem a forma. Ezt pedig nem garantálja sem név, sem rang (legfeljebb a „látvány“ egyszerűségét). Az élmény mélysége szempontjából fontosabb az előadás őszintesége meg az előadók autentikussága (példa: a csángó fiatalok).

Meglepetésszerűen a **V** az évvégi összejövetelet is (XII. 13-án) hasonló témáknak szentelte. Megerősítették az elnök és az alelnök márciusban bejelentett azon szándékát, hogy 2003-ban visszalépnék és soronkívüli választásokat írnak ki. E szándékuk indoklása nem volt teljesen meggyőző, mert éppen ők ismertették azt az ügyintézési módszerüket, hogy a feladatokat egymás közt rugalmasan osztják el, ami azt jelenti, hogy az éppen (munka, betegség stb. által) akadályozott személy helyett a többiek vállalnak nagyobb mennyiséget. De ha ezt mégsem találták jó megoldásnak további két évre a normális választásokig, azt talán meg lehetett volna tenni, hogy ne ketten távozzanak egyszerre. A jobb átmenet biztosítása érdekében.

Nos, tehát megtörtént. Csak éppen az nem világos, hogy mi.. Azazhogy mégis: hát a **májusi közgyűlés**. A 2. sz. **AK**-ról (amely a 2001-es választói közgyűlés lefolytatási módja ellen tiltakozott, és egyes tagok által fölvetett kérdések megoldatlanságára mutatott rá). Ha egy kis szépséghibával is: a “köz” nélkül. Mert a tagság távollétével tüntetett. A szembenálló feleken (a **V**, ill. az **AK** szerzője) kívül az előző elnök (Reisinger György) és két, azaz *kettő darab* tag volt jelen (ezek egyikének elfogulatlanságát azonban azonnal megkérdőjelezték, mert az egyik fél fele, vagyis az **AK** szerzőjének *felesége* volt). A tagságot tehát egyetlen személy képviselte. Ezt a helyzetet többféleképpen lehet értékelni. Mindkét fél pozitívumként könyvelheti el, hogy a másik oldal hívei távol maradtak, de negatívumként a saját tábor hiányát. Alulírott azt olvasom ki belőle, hogy a tagságot az ilyen huzavonák nem érdeklik: ha egyszer vezetőséget választott, elvárja, hogy az elvégezze a dolgát, és ne a megoldások előadását válassza, ily módon fölösleges vitákat provokálva. Sajnos, a megbeszélés az előzőkhöz hasonló hangnemben folyt: a **V** hangadó tagjai kitartottak addigi álláspontjukon, vagyis elutasították a másik fél javaslatát, azt állítva, hogy minden vitás kérdés helyben, ad hoc megoldható. (Ellenpéldaként íme a közelmúlt két eseménye: a márciusi gyűlésen kialakult szóváltás, meg a legújabb kutya-ügy /Szily Ádám útibeszámlójakor/. Mindkettő megelőzhető lett volna egy rövid és udvariasan fogalmazott házirenddel.) A hozzászólásokat summázva azonban minden részrehajlás nélkül megállapítható (tanúk rá a jelen voltak), hogy az **AK** létének kérdésében szavazás esetén (erre nem került sor) nem született volna elmarasztaló eredmény. Még a **V** fiatalabb tagjai sem szóltak ellene. Mégis az este a teljes eredménytelenségbe torkollva ért volna véget, ha az utolsó percben az isteni szikra meg nem szállja **László Ildikót**, s ő spontánul azt nem javasolja, hogy két közismert *ikon* kifüggesztésével figyelmeztessük a tagságot nem kívánt cselekedetek (állatbehozatal, dohányzás) elkerülésére. Ezt a javaslatot a **V** érdekes módon elfogadhatónak tartotta (csak a szavakkal áll hadilábon, úgy látszik), ezért a “közgyűlés” végülis eredményesnek könyveltetett el. Köszönjük László Ildikónak az este megmentését, s az ügy megoldását (ő ugyanis a jelképek esténkénti kifüggesztését is vállalta).

Vannak rendezvények, melyek ünnepélyessége kiemelkedik a többiek sorából. Ennek oka lehet belső, tartalmi, vagy külső, rendezői. A *kettő* rendszerint együtt jár a nemzeti ünnepek megülésekor. Kiváló példa volt erre a **március 15-i** megemlékezés: a színházszerű terem (Lichtwarksaal) maga már ünnepi hangulatot ébreszt és felfokozott elvárásokat kelt, melyek csakúgy szomjazzák az őket kielégítő szertartást. És ez el is kezdődik, rendszerint az elnök bevezető és üdvözlő szavaival (ezek annál tovább tartanak, minél több megtisztelendő előkelőség ül az első sorokban, de el kell ismernünk, hogy e rész lefolyása még a spanyol etikett szabályait is valószínűleg kielégítő módon történik), majd az ünnepi beszéddel folytatódik, s rendszerint rövid zenei műsorral ér véget. Kezdjük az ünnepi beszéddel. Keveset mondunk, ha azt állítjuk, hogy **Katona Tamás** egyetemi tanár jó előadó (sőt néha már színészi képességeket is megcsillant). Az meg csak száraz ténymegállapítás, hogy

szakemberként fölényes anyagismerete van. Ami e kettőből összejön, az az érdekes: ahogy a színpadon közönségbűvölő varázslóvá válik. Rövid pár perc után már kezében tartja hallgatóit, s azután azt csinál velük, amit akar: a rájuk zúdított adathalmazal elkápráztatja őket, a megfelelő tények kiemelésével meghatja vagy megnevetteti, hangszín- és beszédrítmus-váltásokkal konkrét személyeket állít elének, egyszóval: beemel minket a történelmi kor atmoszférájába, vagy csak -- sajnos gyakrabban -- az akkor szereplő közismert egyéniségek hétköznapi, kulisszamögötti életének eseményeibe, mesélgetve kisebb-nagyobb ügyeiről. Ez a *small talk*-stílus nagyon tetszett a közönségnek ("megvastapsolta"). Történelemórát ilyen tálalásban valószínűleg még nem élt át a jelenlevők nagyrésze. Úgy érezhették, valóban közelebb kerültek a kor és "nagy emberei" mindennapjaihoz, "életszagú" előadást hallottak. Végülis a történelmi eseményeket mindenki ismeri, miért ne cseveghetnénk egy kicsit a szereplők magánéletéről? Hiszen az éppen letűnt évszázad egyik sikeres történelemkutató iskolája is (a francia "Annales-kör" tagjai) éppen a (közönséges emberek) mindennapi élet(ének) addig elhanyagolt, a csaták és hősök mellett jelentéktelen(nek vélt, de nekik valójában a teljes életet jelentő) eseményeit elemezve építette fel letűnt korok újszerű bemutatását, az emberi élet totalitása ábrázolásának eredeti kísérleti műveit (l. pl. a magánélet történetéről vagy a Földközi-tengeri térség népeinek életéről szóló többkötetes műveiket). Ez tehát járható út, csupán az arányokra és a hangsúlyokra kell ügyelni objektív és szubjektív szféra, vagyis a társadalmilag releváns változások és a banális (magánéletbeli) történések arányában. Mert ami a nép fiainak esetében az anonimitás miatt és az általánosíthatóság okán értékes adalék lehet, az ismert történelmi személyiségek esetében az intimpistáskodás *Szkhüllája* és a semmitmondás *Kharüdisze* között hányódó fölöslegnek tűnhet. Így aztán az ismeretközlés könnyen anekdotázássá válhat, a megemlékezés szórakoztatássá, a történetírás pedig (csak) szép historiává (de még nem: széphistoriává!). (Az út végén pedig ott áll az országot jelző tábla, rajta az ifjú Károlyi Mihály egyik kedvenc olvasmányának a címével: *Die Wissenschaft des Nichtwissenswerten*.) Mindez végülis nem rossz, csak éppen más, mint amit egyesek esetleg egy ilyen rendezvényről elvárnak. De ők, akiket a fontosságuk miatt szellemi ráfordítást valóban érdemlő és tudásgyarapító történelmi mozgások jobban érdekelnek, mindig találnak maguknak egy szakkönyvet, hiszen elmélyült stúdiumokra úgyis alkalmasabb a könyvtár csendje vagy az otthon nyugalma. Az út tehát járható, de nem veszélytelen.

Ugyancsak vastapsot kapott (többször is) **Csiky Boldizsár** zongoraművész. Hatásos számokból összeválogatott műsorának dübörgő futamai az elvárt visszhangot váltották ki a hallgatóságból. Ha a benyomások maradandóságát nézzük, a legkiemelkedőbbnek a Liszt-rapszódia falrengető akkordjai csillogó tarajainak tovatünte után fölhangzó rövid, halk, szerény kis Bartók-mű ("*Este a székeleyknél*") szívbemarkoló mélysége és egyszerűsége, valamint művészi igazsága kerül az első helyre. (Ezzel a ráadással az előadó - föltesszük: szándékosan - mintegy múltkori "*gikszerét*" igyekezett jóvátenni; erről többször esett már szó. Figyelmet érdemel ezzel kapcsolatban a **V** elegáns piruettje is, mely közben **arra** az esetre gyorsan a feledés fátyolát borította ilyen rövid idő után. Megbocsájtani mindenkinek csak a saját nevében van joga. Ha ezt alulírott itt és most szintén megteszi, ez is csak a sajátjában történhet, de ha rajta áll, nem kerül rá még alkalom. Még nem.) Ami a zenei benyomások pusztá fizikai oldalát illeti, az volt néha az érzésem (nem most először!), hogy benne ülök a zongorában. Vagy a terem túl kicsi a hangszerhez, vagy ez túl hangos, vagy a megkissebbített színpad rezonátori szerepe túl erős. A pianók és a közepes hangerőségek világosan és plasztikusan állnak a térben, a fortisszimók majd összedöntik a falakat. Kár, hogy a közönség egy részének nem kívánt hozzájárulása („köhögőkórus“) just sem az utóbbi részekre korlátozódott.

Tisztelettel, Horváth Tibor

Gondolatok a vezetésről

1. Minden **vezetés valaminek** a vezetése. A **vezetés** szó maga már két oldal létére utal. **Vezetés** tehát **valami** nélkül nem lehetséges, sőt: a **vezetés** egyedül maradván, maga válik **valamivé**, ami önmagából új **vezetést** termel ki. A **valami** tehát mindig elsődleges **a)** időben és **b)** céltételezésben. A **vezetés** (Vezetőség, Bizottság, Kormány, Vezér, Főnök, Elnök stb.) tehát acélból működik, hogy a **valami** (nép, sereg, vállalat, kör, egyesület stb.) életműködései minél zavartalanabban lefolyhassanak és eredményesek legyenek. A **vezetés** feladata ecélből éppen a **valami** belső potenciáljainak optimális felmérése, megszervezése és mozgósítása. Ehhez a **vezetés** és a **valami** között kétoldalú, (inter)aktív és sima (= surlódásmentes) kapcsolatnak kell lennie. Ez emberi szinten (mert **vezetés** állatok között is létezik!) elsősorban a nyelvi kommunikáció által történik. Ez már önmagában teljesíti a fenti három kritériumot, ha jól működik, vagyis egyik oldalon sem lépnek fel fékező tényezők (érdektelenség, nyelvi zavarok stb.). Ezért, bár nyelven kívüli tényezők is szerepet kapnak benne (pl. testbeszéd vagy egyéb jelrendszerek, médiák), a kapcsolatteremtés fő formája a nyelvi párbeszéd. Ez utóbbi szókapcsolat mindkét elemét erősen hangsúlyozzuk, de külön is kiemeljük a *pár-* előtagnak azt az értelmét, hogy nem egyedi közlésről, tehát monológról (elmélkedés, felhívás, utasítás, határozatközlés stb.) van szó, hanem dialógusról. Replikára tehát replika váratik el, különben elhal a folyamat, mint egy kimerült akkumulátor. Ez a helyzet nem tudatosodik mindig azonnal, sőt, a tehetetlenség folytán tovább működik egy darabig mindkét oldal, mint a kaszáspók leszakadt lába, de ilyenkor a **valami** (a test) lassan „széthull darabokra“, vagyis egyedeire, a **vezetés** pedig adminisztratív intézkedések meg-, vagy meg nem hozatalában éli ki önmagát.

2. A **vezetés**, persze, irányítás is, mégpedig (szintén) kettős: **valaminek** és **másvalaminek** az irányítása. A **valamit** azért irányítja a **vezetés**, hogy az eljusson **másvalami**hez: előbb fizikailag, majd szellemileg is kapcsolatba kerülhessen vele. A **másvalami** irányítása ugyanezért történik, de az ellenkező oldalról. Ahhoz azonban, hogy ez a kapcsolat **valami** és **másvalami** között gyümölcsöző legyen, a **vezetés**nek ismernie kell a **valami** igényeit és szükségleteit, valamint meg kell találnia a nekik megfelelő **másvalamit**. Ellenkező esetben a folyamat valamelyik pontján ki nem elégítő lesz az eredmény: pl. vagy túl sok, vagy túl kevés lesz az egyik oldal a másiknak, s ezért a **valami** egyik esetben sem jut a **másvalamiból** (élmény, információ stb.) a kívánt mennyiséghez. Világosabban fogalmazva: ha túl sokat kap, az számára megemészthetetlen marad (ez a formai oldalra is érvényes: erős szakterminológia-használat gátolhatja a megértést), ha túl keveset, akkor nincs mit emésztenie. Az egyensúly megtalálása nehéz feladat. Körvonalazása ismét csak a **valamivel** való párbeszéd által történhet. Mert megáll az egészséges szellemi mozgás, ha a **vezetés** meg van elégedve, ám félreismeri a **valami** (a vezetettek) igényeit, de akkor is, ha látja ezeket ugyan, de nem próbálja őket továbbfejleszteni. Mert a **valaminek** akkor is többre van szüksége, ha ennek ő maga nincs tudatában.

3. Minden **vezetés** egyetlen feladata annak a **közösség**nek a szolgálata, amely őt megválasztotta. Egyetlen becsületes **vezetés** (kormány, elnökség, igazgatóság stb.) sem a saját, hanem a **közösség** érdekében munkálkodik. Minden **vezetés** legfontosabb teendője ezért a **közösség** összetartása. Nem csaták megnyerése, még csak kulturcsatáké, de diplomáciaiaké sem, csupán az összetartás biztosítása. Ezért az a **jó vezetés**, amelyik integratív hatású (személyekből áll: minél magasabb a szint, annal kívánatosabb az integráló képesség). Mert az a **vezető**, aki nem integrál, az megoszt, a frakciózás pedig a **közösség** halála. Az integrálás viszont nem az erőszakos egy akolba való kényszerítést jelenti ott, ahol a demokrácia játékszabályait tiszteletben tartják, hanem a különböző oldalak közti közvetítő képességet. Vagyis nem a mozdulatlanságot, arra várva, hogy mindenki a **vezető**höz hasonul, hanem a mindenki fele való közeledést, nem a saját nézeteinkhez való körömszakadtáig tartó ragaszkodást, hanem a mások helyzetébe

való beleélést (*empátiát*). Ehhez a közvetítő szerephez a legcélravezetőbb módszer a **közösség** tagjaival állandóan fenntartott eszmecsere, párbeszéd, mert csakis az eltérő nézetek ütköztetéséből alakulhat ki az a szellemi közös nevező, amely a kiindulásként elfogadott gondolati pluralizmus eredőjeként mindenki számára elviselhető *modus vivendinek* bizonyulhat. Integratív irányítás (vagy irányító személy) működése tehát nem vezet(het) egyéni mellőzésekhez, személyes csalódásokhoz, egyedi vagy csoportos kiválásokhoz a **közösségből**. Ilyen jelenségek csak megosztó, polarizáló hatású személyek körül alakulnak ki, s ezek - mind a személyek, mind a jelenségek -- reális veszélyt jelentenek a **közösség** létrejöttére amellet, hogy sok egyed számára személyes traumák, elzárkózások okai. Ilyen visszahúzódt személyek és csoportok létezése egy **közösség** magja körül tehát indirekt bizonyíték arra, hogy a **vezetésben** valami nincs rendjén, mert nem a vonzó, hanem a taszító, a bomlasztó hatás az erősebb. S ennek a helyzetnek a felismerése legalábbis meggondolkodtató kell, hogy legyen mindenki számára, akit a **közösség** életének egészséges menete érdekel.

(PL: a magyar választások, a szinte 2x50%. Ez a lehető legrosszabb arány, mert azt jelzi, hogy a **vezetés** majd minden magyart szembeállított egy másikkal. 60:40 vagy 70:30% integráló eredmény lett volna [a kormány mellett vagy ellen], 3x30%: normális, a fele-fele: dezintegrálás. Oka: sokan csak a jót, sokan csak a rosszat látták a **vezetésben**. Tehát van mindkettőből, de egy kormány, amely az egész népé akar lenni, nem engedheti meg magának, hogy a szavazók 50%-át elidegenítse magától. Az ország polarizáltságáról vö.: FAZ, 2002. IV. 4., 8., 9.)

4. Minden vezetés lényege a cselekvés. Az a vezető, amelyik nem cselekszik, legfeljebb statisztál. A cselekvés vagy pro vagy kontra, illetőleg mindkettő egyszerre: valami mellett lenni annyi, mint valami más ellen állást foglalni. Mert két úrnak egyszerre.....Jóllehet azonban a vezetés mindig cselekvés (fordítva ez természetesen nem áll!), ez utóbbi nem mindig látható, mert **a)** nem mindig történik a nyilvánosság előtt, **b)** noha minden cselekvés mozgás, ez nem mindig fizikai: lehet biológiai (idegélettani) is (elektromos, végső fokon vegyi), mint pl. a szellemi tevékenységek és a lélektani folyamatok lezajlása. Mert pl. a beszéd is cselekvés, sőt a gondolat is az, ha más-más súllyal is a különböző hivatásokban. (Vö.: *“Worte sind Taten”* Wittgenstein.) Teljesértékű cselekvés a **gondolkodás** a filozófus számára (mert ezzel ő elvégezte a feladatát, noha Marx az ellenkezőjét állította), részmunka egy politikus esetében. És egy vezető mindig politikus, mert emberekkel (vagyis a reális vagy imaginárius *polisz* tagjaival) foglalkozik. Amíg azonban egy filozófus eldöntheti, hogy a platonai (*peripatetikusra* redukált) vagy a marxi (forradalmi) mozgást választja, egy vezetőnek nincs ilyen opciója: neki cselekednie kell, mégpedig olyképpen, hogy annak azonnali és maradandó kihatása és alakítóereje legyen a közösség életére. A cselekvés tehát nem más, mint végrehajtás. A következményeké, melyekre a gondolkodás vezet. A gondolkodás kiindulópontja (premisszája) viszont a valóságismeret. Ez környezet- és emberismeretből áll. Az első inkább passzív módon (megfigyelés), az utóbbi főleg az aktívabb (párbeszéd általi) úton ismerhető meg. Minden vezető gondolkodásának végső alapja azonban: ismeretanyaga, neveltetése és egyénisége. Ezeken múlik, milyen lesz, mint vezető (alkalmassági szempont), és hogyan fogja a többi tényezőt hasznosítani (vagy elhanyagolni: a megvalósítás szempontja). Summa summarum: normálisan kialakult (= helyes értékrendet képviselő) személyiség hibátlan gondolkodása majdnem garancia adekvát végkövetkeztetések levonására. (Csak majdnem, mert üzemi baleset mindig lehetséges.) És ekkor már csak arra van szükség, hogy a gondolatok logikáját kövesse a tettek etikája. Ez azt jelenti, hogy a (szellemileg) kiharcolt gondolatból fakadó cselekvések előtt nem szabad megtorpanni, őket nem szabad elhalasztani, elfelejteni. Mert a rossz gondolat csak logikátlan, a rossz vagy meg nem történt cselekvés azonban erkölcstelen. Mert az a vezető, amelyik nem cselekszik, legfeljebb statisztál. Más(ok) cselekedeteihez. Mert valaki mindig cselekszik. Sokan gátlástalanul és másokra való tekintet nélkül. Ezért:nem cselekedni annyi, mint megengedni /not to hinder is to give leave/“ (Ford. Molnár G.) -- írta már **Overton**, az 1640-es angol forradalom radikálisainak (*levellerek*) egyik szóvivője. S ha a

vezető nem tartja szilárdan a (cselekvések irányát meghatározó) kormányt a kezében, akkor más ragadja azt meg, s nem kívánt irányokba térítheti el a közösség hajóját. És ez már a **vezetői felelősség cserbenhagyása, a tehetetlenség jele.**

5. A filozófusnak tehát a **gondolat**, a költőnek a **szó**, a politikusnak (vezetőnek) pedig a **tett** a munkaeszköze. De az utóbbi számára az előző két eszköz is nagyon fontos, ha csak része, előkészítője is a lényegnek: a cselekvésnek. A beszéd (a szó) nála természetesen főleg a **párbeszéd**, ha néha szónoklásra (monológ) is szükség van. Sok minden fontos egy párbeszédben, de egyvalami különösen: a **nemet mondás tudománya**. Mert beleegyezni könnyű. Ellentmondani nehéz. Ehhez a fentiek (logika és erkölcs) kívül olyan (szilárd lelki alkatból fakadó) erős **akaratra** is szükség van, amelyik nem torpan meg, ha - magasabb célok érdekében - valakinek nemet mondva mindkét fél számára kellemetlen helyzet létrejöttét kockáztatja. Mert nem mindenki, akit elutasítanak, olyan belátó, hogy fölfogja e visszautasítás helyességét. Az a vezető viszont, amelyik nem képes nemet mondani (elutasítani) akkor, amikor azt a közösség érdeke megkívánja, **hibázik**. Mert nem egyesek pillanatnyi megbántásának elkerülése a fő feladata, hanem a közösség működésének alapját képező **konszenzus fönntartása**. Mert ennek bármilyen sérülése beláthatatlan következményekkel járhat a közösségre. És ekkor már nemcsak elvont (logikai) kategóriák vagy viselkedési normák apró sérelmeiről van szó, hanem a közösség érdekeinek helyes képviseléséről. Ez természetesen nem zárja ki azt, hogy a **vezető(ség)** saját hatáskörén belül döntsön és oldja meg a kérdéseket. Azt azonban igen, hogy eközben csak a saját elképzeléseire támaszkodjék. Mert, ahogy **Kurt Schumacher** mondta: *„Die Regierung ist nicht der Staat. Die Opposition ist nicht der Staat. Aber Regierung und Opposition ist der Staat.“*

(Egyébként a fenti **Overton**-idézet is a kerülendő /cselekvési/ változatok elleni fellépésről beszél /to hinder/. Nagy összefüggésekben helyes ugyan Molnár fordítása /cselekedni/, szöszereint azonban így szól: *„meg nem akadályozni annyi, mint megengedni“* /a nemkívánatosat/.)

5. Összefoglalásként tehát ezt mondhatjuk: A **vezetés**, mint minden emberi megnyilvánulás, olyan összetett tevékenység, amelyben a fő helyet a **cselekvés** foglalja el. E cselekvés célja a **közösség** optimális működési feltételeinek megteremtése, és e működés lefolyásának ugyanilyen biztosítása. Minden emberi cselekvés több mozzanattól tevődik össze. Az állati is, de ez nagyrészt ösztönös, míg az emberi annál jobb (lehet), minél tudatosabb. Ezek a mozzanatok a **vezetés** esetében vázlatosan a következők:

- a. **ismeretszerzés** (a közösségen belüli álláspontokról),
 - b. **elemzés** (a mellettük és ellenük szóló érvek mérlegelése),
 - c. **állásfoglalás** (a legjobbnak tartott változat kiválasztása),
 - d. **végrehajtás** (elhatározása és megvalósítása).
- (e. az **időtényező** nem 5. mozzanat, csupán a többi megvalósítására vonatkozó formai elem. Értelme: az ésszerű időhatárok betartásának fontossága, a halasztások kerülése.)

Mindezek után pedig már csak ez lehet hátra: Jó munkát a mindenkori **Vezetőség**nek.

Tisztelettel, Horváth Tibor

Hibaigazítás(ok): Az **AK II. évf. 1. számának** helyes dátuma természetesen **2002. április** (és nem 2001. április, hiszen 2001. **második** felére tekint vissza). Elnézést kérek a hibáért. (Ugyanígy “elveszett” egy év a “hivatalos Körlevél” 2002. decemberi számában is, mert akárhogy számolom, 2001 és 2003 között 2 év különbség van, de a szöveg így szól: “de csak egy évig”. A megoldás: a bekezdésnyitó “Tavaly” szó “Idén”-re cserélése.)

